

Praktijknetwerken

kennisuitwisseling

Nieuwsbrief

Nieuwsbrief

Inhoud

Editorial	pag. 1
Nieuwe regels biologische mest	pag. 1
Biodiversiteit biedt voedsel	pag. 2
Onderzoek luizenbeheersing	pag. 2
Compostgeheimen	pag. 3
Voederbakken	pag. 4
Wintergroenten	pag. 4

Nieuwe regels biologische mest

De werkgroep bemesting zoekt naar mogelijkheden om het gebruik van biologische mest te bevorderen en daarmee de kringlopen binnen de biologische sector te sluiten. Dit leidt soms tot felle discussies omdat akkerbouwers graag keuze willen in meststof soorten terwijl pluimvee- en varkenshouders graag hun mest afzetten aan biologische plantentelers.

De werkgroep heeft voorstellen gedaan om de regels voor gebruik van biologische mest verder aan te scherpen. De norm is nu 60% van de hoeveelheid N is afkomstig uit biologische mest. Uit de voorstellen heeft de Bioraad gekozen voor een variant waarbij alle dierlijke mest afkomstig is van biologische bedrijven en aanvullend maximaal 40% niet biologische meststoffen zijn toegestaan. Voor deze variant geldt dat groencompost wordt aangemerkt als A-meststof.

Editorial

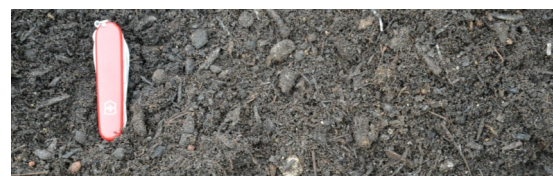
Leen Janmaat

Binnen de biologische glastuinbouw lopen meerdere praktijknetwerken. De paprikatelers werken samen in het netwerk **Biodiversiteit onder glas**. Naast de zoektocht naar nieuwe bestrijders kijken we vooral hoe natuurlijke bestrijders worden ondersteund door extra bloemen rond en in de kas.

Het praktijknetwerk **Compostcomposities** zoekt naar mogelijkheden om met compost een effectieve onderdrukking van wortelknobbelaaltjes te bewerkstelligen. In een lopend experiment kijken we naar de overleving van *Pseudomonas fluorescens* gedurende de compostering.

In **Wintergroenten** gaan glastuinders op zoek naar verbreding van het assortiment in de winter en vroege voorjaar. Hierbij zoeken we direct naar afzetkansen in verschillende ketens. In deze Nieuwsbrief houden we u op de hoogte van alle activiteiten en resultaten.

De aanvoer van dierlijke mest is begrenst, dit mag maximaal 170 kg N per ha per jaar bedragen. Om aan de gewasbehoefte te voldoen is doorgaans meer aanvoer noodzakelijk. Dit komt deels uit de jaarlijkse aanvoer van groencompost. Hoe hoger de aanvoer hoe meer stikstof uit A-meststof kan worden meegerekend. Om tot 60% biologische mest te komen kan nog luzerne worden gebruikt. In de praktijk blijkt dat stikstof uit luzerne iets langzamer beschikbaar komt in vergelijking tot verenmeel. Tijdig bijstrooien is van belang om het gewas aan de groei te houden.

Groencompost blijft aangemerkt als A-meststof

Biodiversiteit biedt voedsel aan bestrijders

Binnen dit praktijknetwerk hebben glastuinders geëxperimenteerd met diverse bloemen in de kas. Bij Verbeek en Van Schie hangen de bloempotten boven het gewas. Veel nectarplanten hebben het moeilijk onder (extra) warme omstandigheden. Dit jaar zaaien glastuinders zowel binnen als buiten de kas diverse bloemenmengsels.

De bloemenmengsels voor buiten de kas komen uit het project Bloeiend bedrijf, zie www.bloeiendbedrijf.nl. De mengsels zijn samenstelt op basis van aantrekkelijkheid voor sluiwespen, zweef- en gaasvliegen. Daarnaast moeten de bloemen geen plaaginsecten aantrekken of als onkruid zich verspreiden. Akkerbouwers die bloemenranden beheren zijn erg enthousiast over de stroken en positieve reacties van burgers.

Speciaal voor de glastuinders zijn we samen met De Bolster op zoek gegaan naar soorten die aantrekkelijk zijn voor de natuurlijke bestrijders van bladluizen. Met name bladluizen in paprika vormen een ware plaag die lastig te beheersen is in een biologisch teeltsysteem.

Om meer inzicht te krijgen in geschikte soorten en bloembezoekers doet Raoul Kleppe (stagiair) diverse experimenten met bloemen

in en buiten de kas. Komende tijd bezoekt Raoul divers paprikatelers met als presentje onze Voederbak voor natuurlijke bestrijders van bladluizen.

Tijdens de jaarlijkse bladluizen bijeenkomst op 4 september bekijken we verschillende bloemen die dan in bloei staan. Onderstaande poster kunt bestellen bij: l.janmaat@lousbolk.nl

Praktijknetwerk biodiversiteit onder glas Voederbak voor natuurlijke vijanden van bladluizen

Paprika's telen zonder gebruik te maken van chemische bestrijdingsmiddelen, dat kan! Glastuinders maken veel gebruik van natuurlijke bestrijders die bladluizen op het menu hebben staan. Het zijn veelal de larven die de bladluizen eten. De volwassen insecten leven voorname-lijk van stuifmeel en nectar. Deze voederbak levert dit voedsel waardoor de bestrijders langer leven en voor meer nakomelingen zorgen. Wat vindt u in deze bak:

Bewoners

	Duizendblad Achillea millefolium
	Muurbloem Erysimum allionii
	Boekweit Fagopyrum esculentum
	Korlander Korander savitum
	Chrysant Chrysanthemum japonicum
	Reseda Reseda odorata
	Goudsbloem Calendula officinalis

Bezoekers

	Sluiwespen Hymenoptera
	Zweefvliegen Diptera
	Gaasvliegen Neuroptera
	Lieveheersbeestjes Coleoptera
	Galmuggen Cecidomyiidae
	Wantsen Miridae
	Roofwantsen Hemiptera

Onderzoek luizenbeheersing

Voor komende jaren is er weer onderzoeksbudget voor biologische landbouw beschikbaar. Voor 2013 gaan meerdere onderzoeksprojecten van start waaronder ook duurzame bladluisbeheersing. Enkele experimenten met roofwantsen zijn al ingezet. Naast roofwantsen besteden de onderzoekers aandacht aan galmuggen.

Gerben Messelink (WUR Glastuinbouw) is projectleider en geeft een overzicht van zijn vier onderzoeklijnen:

1. Selecteren en evalueren van generalistische roofwantsen voor preventieve bestrijding.

2. Optimalisatie bestrijding met sluiwespen (Aphidius, Aphelinus en Praon soorten) door minimalisering van hyperparasitisme (Hyperparasieten zijn secundaire sluiwespen die de primaire sluiwespen van bladluis parasiteren en daarmee de biologische bestrijding van sluiwespen sterk verstoren).

3. Ontwikkelen van een biologische correctiemethode met entomopathogene schimmels.

Het onderzoek is medegefinancierd door Koppert.

Contact: gerben.messelink@wur.nl

Compostgeheimen

Groencompost vormt voor veel glastuinders een basismeststof. Naast bemestende waarde voedt compost het bodemleven en zorgt voor goede beworteling. Maar draagt compost bij in de onderdrukking van bodemgebonden ziekten & plagen? Helpt compost om de ziektedruk op een aanvaardbaar laag niveau te houden op het glasgroenteteeltbedrijf met een vruchtwisseling van 1:2?

Compost wordt in vele soorten en maten aangeboden. Hoe bepaal je nu wat “goede” compost is en waar kan je op letten als de compost is afgeleerd.

Rijpheid

Een compost is rijp als de organische verbindingen maximaal zijn afgebroken en omgevormd. Het composteringsproces is voltooid en onder de ideale omstandigheden voltrokken. Voor ziektewerende compost is het van belang dat deze is uitgerijpt en zorgvuldig is opgeslagen. Als het proces nog loopt, is dit doorgaans te ruiken. Er ontstaat nog een ammoniak geur terwijl uitgerijpte compost fris ruikt.

Een niet-rijpe compost stinkt en het uitrijden kan resulteren in een laag compost waarbij de zuurstof voorraad beperkt is. In deze situatie kan het voorkomen dat de compost niet verder wordt afgebroken maar gaat rotten. Dit verschijnsel wordt ook wel ‘inkuiling’ genoemd en dit geldt voor alle andere organische materialen die op deze manier worden ondergewerkt (gewasresten, stro, groenbemesters). Voorkom dus altijd zuurstofarme omstandigheden in de bodem.

Zout en EC

Compost kan zout bevatten. De hoeveelheid zout hangt sterk af van de input materialen van de compost. Bij het gebruik van groen- of GFT-compost (niet toegestaan) is de hoeveelheid zout pas van belang bij hoge compost giften. Door compost tijdig te verspreiden en in te werken, kan zoutschade worden voorkomen.

Indien compost wordt gebruikt als teeltmedium (bijvoorbeeld in pottenteelt) mag de elektrische geleiding (Electral Conductivity – EC) niet hoger zijn dan 3-4 mmhos/cm. Composten waarin ook dierlijke mest verwerkt is, hebben in de regel de hoogste EC waarden, ongeveer 4 mmhos/com.

Onderdrukking van Z&P

De bodemplagen die de meeste schade geven in de vruchtgroenteteelt zijn Verticillium en Wortelknobbelaaltjes. Kurkwortel kan grotendeels met onderstammen worden opgevangen. Ook Fusarium wordt regelmatig gedetecteerd, de vraag hierbij is of de schimmel de primaire shadebron vormt ofwel secundair aanwezig. Van meerdere micro-organismen is bekend dat ze de ontwikkeling van aaltjes remmen. De vraag hierbij is:

1. Weten deze specifieke micro-organismen zich te vestigen in de compost;
2. Is een doorgroeide compost effectief na toepassing in een grondgebonden teeltsysteem;

Op het bedrijf Bioverbeek worden nu meerdere compostvarianten bereid met *Pseudomonas fluorescens* als inoculatie variant.

Wintergroenten

kennisuitwisseling

Nieuwsbrief

Voederbakken

Raoul Kleppe is stagiaire van de opleiding toegepaste biologie in Almere. Hij volgt de ontwikkeling van natuurlijke vijanden in en rond de kassen. Diverse bloemenmengsels zijn inmiddels gezaaid. Voor de deelnemers heeft Raoul voederbakken voor natuurlijk vijanden getimmerd. Heeft u belangstelling voor een bak (kostprijs Euro 75) stuur dan een email naar l.janmaat@louisbolk.nl.

Wintergroenteveredeling

Afgelopen jaar heeft Reggy Waleson diverse sla-gewassen getest in de kas van Warmonderhof. Voor komend jaar willen we verder verkennen welke gewassen en rassen geschikt zijn voor de winterperiode.

De verkenning doen we in samenwerking met de betrokken zaadveredelingsbedrijven. Er staan bezoeken gepland bij **De Bolster (12 juli)** en **Vitalis (4 September)**, zie agenda. In afstemming met Loes Mertens (De Bolster) en Maarten Vrensen (Vitalis) werken we aan een speciaal programma voor de glastuinders.

Open dagen:

Rijk Zwaan: 24 juni t/m 12 juli 2013

De Bolster: 13 juli 2013

Vitalis: 24 t/m 26 September 2013

Agenda

Praktijknetwerk Wintergroenten

12 juli 2013 Bezoek bij zaadbedrijf De Bolster in Epe, aanvang 15.00 uur

Adres: Oude Oenerweg 13 8161 PL Epe

Praktijknetwerk Biodiversiteit onder glas

4 September 2013 Bladluizen bijeenkomst bij Rob van Paassen aanvang 15.00 uur

Adres: Bovenmolenweg 6 2641 PW Oude Leede

Praktijknetwerk Wintergroenten

27 September 2013 Bezoek open dag Vitalis met thema slaveredeling en resistenties

Adres: Hengelderweg 6 7383 RG Voorst

Praktijknetwerkdag

28 November 2013 bijeenkomst voor onderzoek en praktijknetwerken in biologische glastuinbouw

Adres: Warmonderhof Wisentweg 10 8251 PC Dronten

De praktijknetwerken zijn gefinancierd door het Ministerie van EZ aangevraagd door Bioverbeek en Mts Cuppen.